

ประสบการณ์ชีวิตของมารดาคนอีสานในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน[1]

LIVED EXPERIENCES OF NORTHEASTERN (ISAAN) MOTHER IN PROMOTING PRESCHOOL CHILDREN'S EXECUTIVE FUNCTIONS

เนตรฤทัย ภูนากลม[2] อภิสิทธิ์ ฉกรรจ์ศิลป์[3] อรอุมา แก้วเกิด[3]
Nedruetai Punaglom Apisit Shakansilp Ornuma Kaewkeard

[1]การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม
This research was funded by Boromarajonani Nursing College Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 4800
Assistant Professor, Ph.D., Boromarajonani College of Nursing Nakhonphanom, Nakhonphanom University, Nakhonphanom, 48000, Thailand
[3]อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม จังหวัดนครพนม 4800
Lecturer, Boromarajonani College of Nursing Nakhonphanom, Nakhonphanom University, Nakhonphanom, 48000, Thailand
[2]Corresponding author E-mail: nedruetai@npu.ac.th

Received: *September 2, 2023* Revised: *December 16, 2023* Accepted: *December 25, 2023*

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ของมารดาคนอีสานในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน ผู้ให้ข้อมูลเป็นมารดาคนอีสานที่มีบุตรก่อนวัยเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิง อายุระหว่าง 3 - 6 ปี จำนวน 20 คน คัดเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการบันทึกภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์แก่นสาระ และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้า และการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า มารดาคนอีสานที่มีบุตรก่อนวัยเรียนมีอายุอยู่ระหว่าง 21 - 38 ปี ร้อยละ 60 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 85 มีบุตรมาแล้ว 2 - 3 คน ประสบการณ์ของมารดาคนอีสานในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน สามารถแบ่งได้เป็น 7 ประเด็น คือ 1) เลี้ยงตามมีตามเกิด ให้เรียนรู้จากสภาพจริง 2) สอนให้คิดอธิบายเหตุผล 3) เป็นแบบอย่างที่ดี 4) บอกสอนชี้แนะเป็นอย่าง ๆ ตามวัย 5) ห้ามปรามว่ากล่าวตักเตือน 6) บอกสอนบ่ฟังความ ต้องถูกตีลงโทษ และ 7) บางเรื่องบอกบ่ฟังกะปล่อยไป

ผลการศึกษาที่ได้ เสนอแนะกลยุทธ์ในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน โดยให้เด็กได้ใช้เวลาคุณภาพร่วมกับครอบครัวเพื่อเรียนรู้ทักษะชีวิต มารดาเป็นแบบอย่างที่ดี ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง และรักษาความสมดุลระหว่างการห้ามปรามและการสนับสนุนเด็กให้แสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เหมาะสม

คำสำคัญ : ประสบการณ์ชีวิต, มารดาคนอีสาน, ทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหาร, เด็กก่อนวัยเรียน, ปรากฏการณ์วิทยา, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

This hermeneutic phenomenology study aimed to explore the experiences of mothers in the Northeastern region of Thailand in promoting executive functions in preschool children. The study included 20 mothers from the Northeastern region of Thailand with both male and female preschool children aged between 3 and 6 years old, selected purposively based on inclusion criteria. Data were collected through in-depth interviews and field notes, and thematic analysis was employed for data analysis. Trustworthiness was ensured through triangulation, member checking, and peer debriefing.

The results indicated that mothers from the Northeastern region of Thailand, with ages ranging from 21 to 38 years, had diverse educational backgrounds, with 60 percent graduating from lower secondary school, and 85 percent having 2 to 3 children. Seven themes emerged from their experiences, including 1) raising according to birth and learning from real life, 2) teaching them to think and explaining reasons, 3) being a role model, 4) teaching and advising according to age, 5) prohibiting and admonishing, 6) addressing disobedience with punishment, and 7) letting them go.

These findings suggest strategies to enhance executive functions in preschool children by encouraging quality time with their families for learning life skills. Mothers are advised to act as positive role models, guide their children in the right direction, and strike a balance between restraining and supporting children to express their emotions, feelings, and behaviors appropriately.

Keywords: lived experiences, Isaan mother, executive functions, preschool children, phenomenology, Northeastern of Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มารดาเป็นบทบาทที่ถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการทางสังคมที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์เพศหญิง (Freud, 1994) บทบาทนี้เป็นสิ่งที่เอื้อให้ผู้หญิงค้นพบพลังภายในตน การปรับความหมายมุมมองชีวิต ความรัก ความสัมพันธ์ โลก ศรัทธา ศาสนา ความเชื่อ สะท้อนการเติบโตทางจิตวิญญาณของผู้หญิงที่พัฒนาควบคู่ไปกับการเติบโตบนเส้นทางการเป็นมารดา (Nghia, 2018) นอกจากนี้ การเป็นมารดายังเป็นกระบวนการเชื่อมโยงอารมณ์และจิตใจที่แข็งแกร่งกับบุตรของตนเองที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโต พัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก (Simlee & Samrong, 2021) สะท้อนความสำคัญและความท้าทายในฐานะมารดาผู้เลี้ยงดูบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน

ทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารเป็นกระบวนการเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ทำให้เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ คิดไตร่ตรอง ยับยั้งชั่งใจ ยืดหยุ่นทางความคิด กำหนดเป้าหมาย แผนการ มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สามารถจดจำเรียกใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดลำดับความสำคัญและทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนจนบรรลุความสำเร็จ (Escolano-Pérez, Herrero-Nivela, Blanco-Villaseor, & Anguera, 2017) ด้วยเหตุนี้ทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารจึงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่ามีความสำคัญมากยิ่งกว่าระดับสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ (Pokam,

Jantawarit, Pakmaluk, Phangkam, & Suwapong, 2022; Saripan, Phruttikul, & Sonboon, 2021) เนื่องจากเป็นความสามารถในการใช้สิ่งที่บุคคลรู้และนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ซึ่งสะท้อนความสามารถทางปัญญาที่เลื่อนไหล การคิดวิเคราะห์อย่างยืดหยุ่น เพื่อเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เลวร้ายที่เผชิญโดยมองหาทางออกอย่างสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (Chukleing, Petsate, & Khwunma, 2019; Mattera, Rojas, Morris, & Bierman, 2021; Pokam et al., 2022; Saripan et al., 2021)

ผลสำรวจทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กไทยพบว่า ร้อยละ 28.32 ของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารในระดับต่ำ โดยเด็กไทยขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง มีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่น ใจร้อน สมาธิสั้น และร้อยละ 23 ของเด็กเหล่านี้มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ขาดความเพียรและทักษะในการแก้ปัญหา (Department of Children and Youth, 2022; Thisara, Chotibang, Fongkaew, & Jintrawet, 2022) เด็กไทยจึงขาดทักษะชีวิตที่จำเป็นในการป้องกันตนเองจากภัยอันตรายรอบตัว อีกทั้งขาดการยับยั้งชั่งใจ นำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับสถิติปัญหาเด็กและเยาวชนไทยกระทำผิดที่มีจำนวนสูงถึง 19,470 คดี ในปี พ.ศ. 2563 โดยที่คดีที่เกิดขึ้นนั้นผู้กระทำผิดที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกันอยู่ (Department of Juvenile Observation and Protection, 2020)

รายงานสภาพการณ์รูปแบบครอบครัวที่ไม่เอื้อต่อการเลี้ยงดูเด็กของจังหวัดนครพนม พบว่า ลักษณะครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีจำนวน 1,223 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.52 และปัญหาเยาวชนมั่วสุมสร้างความรำคาญให้ชาวบ้านมีร้อยละ 19.48 ซึ่งเป็นปัญหาที่ติดอันดับ 1 ใน 3 อันดับแรกของจังหวัดนครพนม (Strategy and Information Division for Provincial Development, 2018) สะท้อนความเปราะปรางของเด็ก ครอบครัวและสังคมในวงกว้าง และความสำคัญของมารดาในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารเพื่อให้เด็กมีทักษะควบคุมอารมณ์ คิดยืดหยุ่น ไตร่ตรอง ยับยั้งชั่งใจ ซึ่งจะช่วยป้องกันการเกิดปัญหาและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Imnamkhao & Siripul 2020) ทั้งนี้ การส่งเสริมทักษะดังกล่าวในเด็กก่อนวัยเรียนถือเป็นช่วงเวลาทอง เนื่องจากทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารมีอัตราการเจริญเติบโตสูงสุดในช่วงเวลานี้ (Mattera et al., 2021)

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบส่วนใหญ่เป็นวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารในรูปแบบต่าง ๆ (Chukleing et al., 2019; Mattera et al., 2021; Pokam et al., 2022; Saripan et al., 2021) การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหาร (Phinthong, Chaimongkol, & Pongjaturawit, 2018; Seamkhumhom, Nookong, Rungamornrat, & Chutabhakdikul, 2019; Sulik et al., 2015; Thisara, Ponmark, Seekhao, & Sinlapawitthayathon, 2017) การศึกษาเชิงคุณภาพที่พบน้อยมาก (Thisara et al., 2022) ส่งผลให้ยังมีข้อจำกัดในการทำความเข้าใจแก่นแท้ประสบการณ์ชีวิตของมารดาในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียนได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งเป็นการศึกษาในบริบทอื่นที่แตกต่างจากบริบทอีสานในแง่ของขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการตีความของมารดาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสบการณ์ชีวิตของมารดาคนอีสานในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน ผลการวิจัยจะช่วยขยายองค์ความรู้ดังกล่าวผ่านมุมมองมารดาคนอีสานผู้มีประสบการณ์ นำไปสู่การพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียนได้สอดคล้องตามการรับรู้และประสบการณ์ที่แท้จริงของมารดาคนอีสาน

วัตถุประสงค์วิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ชีวิตของมารดาคนอีสานในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน

คำถามวิจัย

ประสบการณ์ชีวิตของมารดาคนอีสานในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียนเป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ มารดาของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิง อายุ 3 - 6 ปี ที่อยู่ในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก ต.รามราช อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม จำนวน 31 คน

ผู้ให้ข้อมูล คือ มารดาของเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 20 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) ตามเกณฑ์คัดเข้า คือ 1) เป็นมารดาของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิง อายุ 3 - 6 ปี ที่อยู่ในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก ต.รามราช อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม 2) เป็นผู้หญิงไทยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ร่วมกับเด็กในช่วงระยะเวลาที่เก็บข้อมูล และ 3) เป็นผู้หญิงไทยที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลหลักแก่เด็กก่อนวัยเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัย เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยได้รับการเตรียมความพร้อมด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพมาแล้ว

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะครอบครัว สถานภาพสมรส และจำนวนบุตร

2.2 แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อศึกษาประสบการณ์ของมารดาคนอีสานในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียนที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างแนวคำถาม เช่น 1) คุณมีวิธีเลี้ยงดูบุตรอย่างไรเพื่อส่งเสริมให้บุตรมีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง? 2) ช่วยอธิบายหน่อยว่า รูปแบบการเลี้ยงดูบุตรที่คุณกล่าวถึง เป็นอย่างไร? และ 3) รูปแบบที่คุณกล่าวถึง ช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงของบุตรได้อย่างไร? เป็นต้น

2.3 แบบบันทึกภาคสนาม ประกอบด้วย การบันทึกวันที่ เวลา จำนวนครั้งที่สัมภาษณ์ บริบทสถานที่ กิริยาท่าทาง และคำพูดของผู้ให้ข้อมูล

แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ที่มีความชำนาญด้านงานวิจัยเชิงคุณภาพ การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น และการพยาบาลครอบครัว ด้านละ 1 ท่าน ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและทดลองใช้กับมารดาคนอีสานที่มีลักษณะคล้ายผู้ให้ข้อมูลก่อนนำไปใช้จริง

การพิทักษ์สิทธิ์ การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากมหาวิทยาลัยนครพนม เลขที่ 49/66 Exp. เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2566 ผู้วิจัยคำนึงถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน การรักษาความลับ และเคารพเอกสิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูล โดยเอกสารทุกอย่างที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจะระบุด้วยรหัส ผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ให้ข้อมูลได้ และข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายหลังสิ้นสุดการวิจัย 1 ปี

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกเป็นรายบุคคล ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2566 โดยใช้แนวคำถามปลายเปิดกึ่งโครงสร้าง ครั้งละ 60 - 90 นาที คนละ 2 - 3 ครั้ง ที่บ้านพักของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มต้นสัมภาษณ์ด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วไปเพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลายและไว้วางใจ จากนั้นสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้

ผู้ให้ข้อมูลแบ่งปันประสบการณ์ โดยมีผู้วิจัยคอยสังเกตปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมที่แสดงออกขณะให้ข้อมูล และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตลงในบันทึกภาคสนาม หลังสัมภาษณ์ผู้วิจัยนำข้อมูลกลับไปตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของเนื้อหากับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง ก่อนนำไปลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์แก่นสาระ (the thematic analysis) (Diekelmann , Allen, & Tanner, 1989) ตามวิธีของไฮเดกเกอร์ (Heideggerian Hermeneutic Phenomenology) ซึ่งมี 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) อ่านข้อความที่ได้จากการถอดเทปหรือเนื้อหาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ 2) เขียนสรุปข้อความที่แปลความได้จากการสัมภาษณ์ 3) วิเคราะห์ข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือจากเนื้อหา 4) เมื่อตีความข้อมูลแล้วพบว่าไม่สอดคล้อง ทำการศึกษาเพิ่มเติมจากตำราหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง 5) เปรียบเทียบความเหมือนความต่างของเนื้อหา 6) ค้นหาความสัมพันธ์ของประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้น และ 7) นำเสนอเค้าโครงของประเด็นสำคัญกับทีม เพื่อรวมกันเป็นเค้าโครงสุดท้าย ทั้งนี้ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยยังมีการประเมินความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยตามแนวทางของ Lincoln and Guba (1985) ที่เป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยนำข้อมูลจากแหล่งที่มาที่แตกต่างกันทั้งด้านบุคคล เวลา และสถานที่ เช่น การสัมภาษณ์ และการจดบันทึกภาคสนาม เป็นต้น มาตรวจสอบข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (member checking) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหากับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งก่อนวิเคราะห์ข้อมูล และใช้การสนทนากับเพื่อนและผู้เชี่ยวชาญ (peer debriefing) เพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของการวิเคราะห์แก่นสาระและสรุปผลข้อค้นพบจากการวิจัย (Lincoln & Guba, 1985)

ผลการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้เป็นมารดาคนอีสาน จำนวน 20 คน โดยอายุระหว่าง 21 - 30 ปี ร้อยละ 60 และ 31 - 38 ปี ร้อยละ 40 ซึ่งทุกคนนับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ร้อยละ 60 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 25 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 50 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 40 และมีเพียงร้อยละ 10 ที่รับราชการ ร้อยละ 50 มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท เป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายในจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 55 และ 45 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ร้อยละ 70 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 85 มีบุตรมาแล้ว 2 - 3 คน

2. ประสบการณ์การเป็นมารดาคนอีสานในการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน ผลการวิจัยพบว่า มารดาคนอีสานสะท้อนแนวทางการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน ประกอบด้วย 7 ประเด็น คือ 1) เลี้ยงตามมีตามเกิด ให้เรียนรู้จากสภาพจริง 2) สอนให้คิดอธิบายเหตุผล 3) เป็นแบบอย่างที่ดี 4) บอกสอนชี้แนะ เป็นอย่าง ๆ ตามวัย 5) ห้ามปราม ว่ากล่าวตักเตือน 6) บอกสอนบ่ฟังความ ต้องถูกตี ลงโทษ และ 7) บางเรื่องบอกบ่ฟัง กะปล่อยไป มีรายละเอียดของแต่ละประเด็น ดังนี้

<u>ประเด็น 1 เลี้ยงตามมีตามเกิด ให้เรียนรู้จากสภาพจริง</u> เกิดจากความยากลำบากของครอบครัวทำให้ไม่สามารถดูแลลูกอย่างใกล้ชิดได้ตลอดเวลา จึงสอนให้เด็กเรียนรู้สภาพจริงเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของครอบครัว เช่น มารดาคนอีสานที่มีบ้านติดถนนแต่ไม่มีประตูรั้วหน้าบ้าน เด็กจะเรียนรู้ได้เองว่าควรข้ามถนนอย่างไรให้ปลอดภัย เช่นเดียวกับการพาเด็กไปทำงานที่ทุ่งนากับพ่อแม่ ช่วยพ่อแม่ไล่วัวไล่ควายไปกินหญ้าที่ทุ่งนา กินข้าวป่าด้วยกัน ซึ่งมารดา

คนอีสานเชื่อว่า เป็นการปลูกฝังความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง โดยเด็กจะซึมซับผ่านการเรียนรู้จากสภาพจริงของครอบครัว ดังคำบอกเล่า

“บ่ได้สอนหยังหลาย อย่างถนนหน้าบ้านเขากะสิแล่นข้ามถนนไปเลย บางทีเฮาเฮ็ดเวียกอยู่เฮาเบิ่งบ่ทัน ทำได้แค่ฮ้องตามหลัง บอกว่า รถ รถ รถ ระวังรถเด้อลูก เขาข้ามไปข้ามมาทุกวัน เขากะสิฮู้เองว่าต้องข้ามตอนบ่มีรถ” [P1, 38 ปี]

“พาไปทุ่งไปนา ไล่ต้อนงัวควายไปนำกัน บ่มีไผอยู่เฮือน จำเป็นต้องกะเตงกันไป แม่เฮ็ดเวียกเขากะเล่นอยู่เถียงนาแหน่ เดินมาหาแม่แหน่ ตอนเที่ยงกะกินข้าวป่านำกันอยู่เถียงนา มีหยังกะกินไปบางทีเขายังบ่หิว เฮากะบอกว่าของกินอยู่ตรงนี้นะเขาหิว กะสิหากินเอง” [P20, 37 ปี]

<u>ประเด็น 2 สอนให้คิด อธิบายเหตุผล</u> เป็นการอธิบายเหตุผลสั้น ๆ ง่าย ๆ ให้เด็กคิดตามและเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็ก เช่น การซื้อของเล่นใหม่ การเล่นที่เสี่ยงอันตราย ดังคำบอกเล่า

“หนูสิถามว่า มันจำเป็นอยู่บ่ อยู่เฮือนกะมีแล้ว เพิ่นกะสิบอก ถ้างั้น หนูไม่เอาแล้ว มันราคาแพงด้วยเนาะแม่” [P8, 29 ปี]

“หนูสิอธิบายว่า อันไหนทำได้ อันไหนทำบ่ได้ เพิ่นกะฟัง ปกติเพิ่นเป็นคนบ่โวยวาย แต่ถ้าอยู่กับยาย ก็จะมีบ้าง เพราะยายชอบตามใจหลาน แต่โดยส่วนตัวแม่จะอธิบายว่าอันไหนได้หรือบ่ได้ เพิ่นกะฟังอยู่ เพิ่นเว้าฮู้เรื่อง” [P12, 28 ปี]

<u>ประเด็น 3 เป็นแบบอย่างที่ดี</u> มารดาคนอีสานสะท้อนว่าพ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กทุกเรื่อง ทั้งการพูดจาและการกระทำ คือ ต้องพูดคุยกันด้วยเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์ ไม่กินเหล้าสูบบุหรี่ให้เด็กเห็น ดังคำบอกเล่า

“เป็นแบบอย่างให้ลูกเห็น บ่ทะเลาะกันกับสามี คุยกันด้วยเหตุผล บ่ใช้อารมณ์” [P5, 26 ปี]

“ตัวหนูเอง ปกติบ่กินเหล้าสูบบุหรี่อยู่แล้ว ส่วนแฟนก็มีกินเหล้ากับเพื่อนบ้าง แต่พยายามบ่ให้มากินที่บ้าน บ่อยากให้ลูกเห็น” [P19, 31 ปี]

<u>ประเด็น 4 บอกสอน ชี้แนะ เป็นอย่าง ๆ ตามวัย</u> มารดาคนอีสานสะท้อนว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่มารดาต้องคอยบอก คอยสอน ชี้แนะในสิ่งที่ถูกที่ควร แต่ต้องสอนชี้แนะเป็นอย่าง ๆ ไปให้เหมาะสมตามวัยของเด็ก ดังคำบอกเล่า

“บอกสอนเป็นอย่าง ๆ ไป เช่น อาบน้ำเด้อ แปรงฟันเด้อ ทีแรกต้องบอกทุกวันเพราะเขาบ่ยอมเฮ็ดเอง เฮาต้องใจเย็น พอนานไป เขาเริ่มฮู้เรื่องกะบ่ต้องเว้าหลายคือเก่า” [P2, 33 ปี]

“สอนไปเรื่อย ๆ ฮู้เรื่องบ้าง บ่ฮู้เรื่องบ้าง ต้องอดทน ใจเย็น เป็นหน้าที่แม่เนาะ เข้าใจส่ำได๋กะสอนส่ำนั้นแหละ โตขึ้นกะสิค่อยฮู้จักคิดเป็น” [P17, 36 ปี]

<u>ประเด็น 5 ห้ามปราม ว่ากล่าวตักเตือน</u> มารดาคนอีสานสะท้อนว่า เด็กก็คือเด็ก แม้บางครั้งจะดูเหมือนพูดคุยรู้เรื่อง เข้าใจเหตุผล แต่บางครั้งก็ดื้อ เอาแต่ใจตัวเอง เมื่อทำผิดจึงจำเป็นต้องห้ามปรามว่ากล่าวตักเตือน ดังคำบอกเล่า

“ถ้าเฮ็ดหยังบ่ถือบ่ต้อง เฮาต้องห้ามปรามบอกสอนว่าอย่าเฮ็ดแบบนี้อีกเด้อ มันบ่ดี บ่น่าฮัก เวลาไปที่อื่น แล้วลูกเฮาดื้อ เฮากะสิบอกลูกว่าอย่าทำตัวบ่น่าฮัก อายคนอื่นเขา หรือ เดี๋ยวก่อน แล้วค่อยกลับไปเล่นที่บ้านเฮา” [P14, 35 ปี]

“บอกสอนไปเรื่อย ๆ นี่แหละ ว่าอย่าเฮ็ดเด้อ มันบ่ดี อายคนอื่นเขา” [P7, 32 ปี]

<u>ประเด็น 6 บอกสอนบ่ฟังความ ต้องถูกตีลงโทษ</u> มารดาคนอีสานสะท้อนว่า หากเด็กมีพฤติกรรมดื้อ ควบคุมไม่ได้ การดุด่าว่ากล่าวหรือตี ยังเป็นสิ่งที่มารดาคนอีสานถือปฏิบัติอยู่แต่ไม่บ่อยครั้งนัก ด้วยมองว่าหากไม่ตี ไม่ลงโทษเลย เมื่อเด็กโตขึ้นอาจจะเสียคนได้ ดังคำบอกเล่า

“บางทีกะดุ ด่า ตีบ้าง แล้วแต่เหตุการณ์ ถ้าบอกหลายเที่อแล้วยังบ่ฟังความ กะถือไม้แส้มาเลย ตีบ่แฮงปานได๋ดอก บางทีแค่ถือมาขู่ เขากะสิเงียบไป บ่ได้ตีกะมี” [P13, 31 ปี]

“ลูกดื้อหลาย กะมีดุ ตะคอกเสียงดัง แต่บ่ค่อยได้ตีลูกปานใด๋ดอก หลูตน (สงสาร) ลูก” [P11, 26 ปี]

ประเด็น 7 บางเรื่องบอกบ่ฟัง กะปล่อยไป

มารดาคนอีสานสะท้อนว่า ผู้หญิงในฐานะแม่จำเป็นต้องอดทน ใจเย็น เมตตาลูกมาก ๆ และต้องเข้าใจว่าเขายังเป็นเด็ก อาจทำผิดบ้าง ถูกบ้าง ก็ค่อย ๆ สอนกันไป ดังคำบอกเล่า

“อายุสำนี้ กะสอนยากอยู่ ถ้าใหญ่ขึ้นสักหน่อย กะสิสอนเข้าใจดีขึ้น วัยนี้บางทีสอนแล้วสอนอีก บ่ฟังกะมี เขากะเฮ็ดคือเก่า เฮากะสอนกะจ่มแต่ความเก่าแหละเพราะเด็กยังบ่ฮู้เรื่อง เฮากะต้องใจเย็น ปล่อยไปบ้าง” [P1, 38 ปี]

“บอกสอนปากเปียกปากแฉะ บางทีเขาบ่เฮ็ดตามที่เฮาบอก เฮากะปล่อยไป บ่ฮู้สิเฮ็ดจังใด๋ดีหลาย มันกะสิมึนตึนมึนมือ โตมาแฮงสิดื้อกว่าเก่า” [P9, 30 ปี]

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่ามารดาคนอีสานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก อีกทั้ง มีรายได้น้อยและไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ เมื่อสิ้นสุดฤดูกาลทำนา มารดาคนอีสานบางส่วนจึงไปทำงานรับจ้างในเมืองหรือรับจ้างทั่วไปในชุมชนของตนเอง ตามแต่จะมีคนจ้าง เพื่อหวังมีรายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งเป็นภาพวิถีชีวิตของคนอีสานที่เห็นจนชินตา คือ เด็กที่โตพอจะดูแลตนเองและช่วยงานพ่อแม่ได้ มักจะติดตามพ่อแม่ไปทุ่งไร่ทุ่งนาด้วย บ้างช่วยต้อนวัวต้อนควายไปกินหญ้า บ้างช่วยถอนกล้า ดำนา เกี่ยวข้าว หรือช่วยดูแลน้องที่ยังเล็กที่บ้าน โดยมารดาคนอีสานเชื่อว่า เด็กที่ได้เรียนรู้ความลำบากผ่านการทำงานช่วยเหลือพ่อแม่ จะช่วยให้เด็กรู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่เกียจคร้าน เติบโตเป็นคนดี และเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้รากเหง้า ซึมซับค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี คำสอนของพ่อแม่ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตตามวิถีอีสานที่สั่งสอนกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ดังโลกทัศน์ความขยันขันแข็งในการทำงานของคนอีสาน (Wiriyasoonthorne, 2018) ที่ระบุว่า อีสานเป็นสังคมเกษตรกรรมพึ่งพิงแรงงานในการผลิต คนอีสานส่วนใหญ่ขาดโอกาสทางการศึกษา น้อยคนที่ได้ทำงานรับราชการ มีเงิน มีเกียรติ และอำนาจ คนที่เรียนมาน้อยหรือไม่มีโอกาสจึงต้องทำงานในไร่นาตามพ่อแม่ ไม่ว่างานหนักหรือเบาก็ต้องทำด้วยความขยัน อดทน และสู้งาน หากใครเกียจคร้านจะถูกสังคมดูถูก ดังสำนวนอีสาน *“หนักซ่อยกันหาบ หยาบซ่อยกันดึง”* หมายถึง ต่างคนต่างต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน และ *“เงินคำนี้ มีหลายแต่ผู้หมั่น ผู้ขี้คร้าน หาได้กะบ่หมาน”* หมายถึง คนขยันเท่านั้นจึงจะหาเงินทองทรัพย์สมบัติมาได้มาก คนเกียจคร้านแม้ได้มาก็เล็กน้อย สอดคล้องกับ Arsarthong and Palapol (2022) ที่พบว่ารูปแบบการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กควรส่งเสริมผ่านกิจกรรมช่วยเหลือตนเอง การช่วยงานบ้าน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และจัดเวลาคุณภาพในการทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว ซึ่งเด็กในสังคมอีสานเติบโตขึ้นมาท่ามกลางการทำงานหรือการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของครอบครัว สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารในเด็กก่อนวัยเรียนที่ว่า “เลี้ยงตามมีตามเกิด ให้เรียนรู้จากสภาพจริง” ซึ่งเอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกต การใช้ประสาทสัมผัส และประสบการณ์จากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาเชื่อมโยงกับความรู้เดิม เพื่อสร้างเป็นความเข้าใจในสิ่งนั้น ตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (Chukleing et al., 2019; Mattera et al., 2021; Pokam et al., 2022; Saripan et al., 2021)

การสอนให้คิด อธิบายเหตุผล เป็นการสอนอธิบายด้วยเหตุผลง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อเอื้อให้เด็กได้คิดและเข้าใจ เช่น การอธิบายพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมกับเวลาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้การควบคุมกำกับตนเอง และสามารถคาดการณ์ผลของการกระทำ

ได้ (Sulik et al., 2015) เช่นเดียวกับ Thisara et al. (2017) ที่บอกว่าผู้ดูแลควรอธิบายเหตุผลให้เด็กเข้าใจ มอบหมายงานหรือกิจกรรมให้เด็กทำทีละอย่าง โดยอธิบายให้เด็กเข้าใจก่อนให้เด็กลงมือทำ รวมถึงการส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเองและตระหนักในอารมณ์และการกระทำของตนเอง

ทั้งนี้ พ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กด้วย เพราะเด็กวัยนี้จะเลียนแบบพฤติกรรมท่าทางและคำพูดจากบุคคลใกล้ตัว โดยเฉพาะพ่อแม่ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดสำหรับเด็กวัยนี้ ดังการศึกษานี้ที่มารดาคนอีสานสะท้อนว่าบอกสอน ชี้แนะ เป็นอย่าง ๆ ตามวัย และการเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแนวทางส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารที่สำคัญในเด็กก่อนวัยเรียน สอดคล้องกับหน้าที่แม่ในพระพุทธศาสนา (Payutto, 2003; Simlee & Samrong, 2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าแม่เท่านั้นที่เหมาะสมที่สุดในการบ่มเพาะนิสัยและทัศนคติที่ดีให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย การอบรมสั่งสอนกระทำได้ทั้งโดยวาจา หรือโดยอ้อมด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะโลกทัศน์คนอีสานมองว่าพ่อแม่ใกล้ชิดลูกมากที่สุด ความประพฤติของพ่อแม่จึงทรงอิทธิพลยิ่งต่อการประพฤติปฏิบัติของเด็ก ดังสำนวนอีสาน *“ลูกแทนพ่อ หน่อแทนลำ”* หมายถึง คนย่อมเป็นไปตามเชื้อสายเผ่าพันธุ์

ส่วนการห้ามปราม ว่ากล่าวตักเตือน และบอกสอนบ่ฟังความ ต้องถูกตี ลงโทษ อธิบายได้ด้วยหลักฮีต 12 คอง 14 ที่เป็นหลักประพฤติปฏิบัติที่ดีงามที่บุคคลในแต่ละระดับตั้งแต่ผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมือง พระสงฆ์ และคนธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน เพื่อความสงบสุขและราบรื่น (Manubut, 2020) เช่น ฮีตปู่คองย่า ฮีตตาคองยาย ฮีตพ่อคองแม่ ฮีตโก้คองเขย ฮีตปู่คองลุง ฮีตลูกคองหลาน เป็นต้น เด็กจึงพึงเคารพเชื่อฟังพ่อแม่หรือผู้อาวุโสกว่า ดังสำนวนอีสาน *“คำปากพ่อแม่นี้ หนักเกิ่งธรณี ใผผู่ยำแยงนบ หากสิเฮืองเมือหน้า”* หมายถึง คำสอนพ่อแม่มีค่ายิ่ง หนักดั่งผืนแผ่นดิน ใครเคารพยำเกรงนำไปปฏิบัติย่อมมีแต่ความเจริญ ด้วยเหตุนี้ เด็กที่ไม่เคารพ เชื่อฟังผู้ใหญ่ จึงอาจถูกลงโทษ อีกทั้ง เมื่อพิจารณาตามวัยจะพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงมีข้อจำกัดในการยั้งคิดและควบคุมตนเอง การลงโทษอย่างเหมาะสมจึงเป็นการควบคุมและยับยั้งพฤติกรรมไม่เหมาะสมของเด็ก (Sukadaecha, 2020) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การเลี้ยงดูเชิงลงโทษโดยตีด้วยมือเบา ๆ ไม่เกินสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง เมื่อเด็กมีพฤติกรรมทำผิดในเรื่องเดิมซ้ำ ๆ แล้วภายหลังลงโทษผู้ปกครองพูดคุยให้เด็กเข้าใจสาเหตุการลงโทษและแนะนำการแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสม จะช่วยให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และวิธีควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ (Seamkhumhom et al., 2019; Xing, Wang, & Wang, 2018) เช่นเดียวกับการศึกษานี้ที่มารดาคนอีสานจะลงโทษโดยตีด้วยมือหรือไม้เบา ๆ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ควบคุมไม่ได้ พูดจาไม่สุภาพ ก้าวร้าว หรือทำผิดด้วยเรื่องเดิม ๆ ดังนั้น ผลการศึกษานี้จึงสะท้อนความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กระหว่างมารดาคนไทยและมารดาคนอเมริกัน ที่ระบุว่า วัฒนธรรมเอเชียโดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาคนไทยมุ่งเน้นการอบรมสั่งสอนเด็กให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานสังคมอย่างเคร่งครัด ต้องสุภาพ เชื่อฟัง ควบคุมตนเอง และงดเว้นการแสดงอารมณ์และพฤติกรรมที่รุนแรง การแสดงออกที่มากเกินงาม ไม่ว่าจะเป็นความสุขหรือความทุกข์ จะถูกตำหนิโดยผู้ใหญ่ว่าเป็นผู้ขาดทักษะทางสังคม ในขณะที่วัฒนธรรมยุโรปอเมริกันให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคลและสนับสนุนเด็กให้แสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ด้วยเหตุนี้เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กอเมริกันเชื้อสายยุโรป เด็กจากเอเชียจึงมักถูกมองว่าขี้อาย เงียบ หรือเก็บตัว (Rochanavibhata & Marian, 2023)

สำหรับ บางเรื่องบอกบ่ฟัง กะปล่อยไป ดังที่มารดาคนอีสานบอกว่า ไม่ค่อยดุหรือลงโทษ

เด็กมาก สงสาร กลัวลูกเจ็บ ลูกยังเล็กอาจทำผิดบ้าง ประกอบกับลักษณะครอบครัวขยายที่พบสูงถึงร้อยละ 45 ในการศึกษานี้ ซึ่งปู่ย่าตายายมักตามใจ โอนอ่อนผ่อนตามแม้เด็กทำผิด และห้ามพ่อแม่ไม่ให้ตีเด็ก ดังคำบอกเล่า *"ยายมักตามใจหลาน บ่อยากให้เฮาตีลูก บอกว่าอายุสำนี้ ยังเว้าบ่ฮู้เรื่อง ต้องปล่อยบ้าง ตีไปกะตายเปล่า บ่มีประโยชน์หยัง"* เหล่านี้ล้วนมีมูลเหตุมาจากความรัก ความเมตตา สงสาร จึงอภัย ไม่ถือสา สะท้อนโลกทัศน์มารดาคนอีสานที่ถือว่า มารดาเป็นพรหมของบุตร เพราะเป็นผู้มีพรหมวิหาร 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา สะท้อนการเป็นผู้ให้อย่างไม่มีเงื่อนไข (Payutto, 2003)

อย่างไรก็ตาม การเป็นผู้ให้นั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องเหมาะสม มิเช่นนั้นอาจกลายเป็นความไม่ชัดเจนและไม่สม่ำเสมอในการเลี้ยงดูเด็ก ส่งผลให้เด็กโตขึ้นมาเป็นคนที่เอาแต่ใจตนเอง ไม่เชื่อฟังเพราะไม่เข้าใจแท้จริงว่าสิ่งใดถูกหรือผิด ดังการศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูของเด็กไทยของ Kansin, Mongkolchati, and Thinkhamrop (2015) ที่พบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูเด็กไทยในด้านการสื่อสารที่ชัดเจนและสม่ำเสมอมีอยู่ในระดับต่ำ เพียงร้อยละ .7 และ 1.2 ตามลำดับ ในขณะที่การศึกษาในต่างประเทศให้ความสำคัญกับความสม่ำเสมอในการเลี้ยงดูเด็กที่จะเอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมตนเองได้ดีขึ้น เนื่องจากเด็กสามารถคาดการณ์การทำสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะที่คาดเดาได้ ช่วยให้เด็กรู้สึกสบายใจและปลอดภัยในการสำรวจและเรียนรู้ อีกทั้งช่วยพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ ความไว้วางใจ และลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (Brock, Curby, & Cannell-Cordier, 2018)

ข้อเสนอแนะ

1. พยาบาลเด็กและบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข สามารถนำประสบการณ์ของมารดาคนอีสานที่ได้จากการศึกษาไปออกแบบกิจกรรมส่งเสริมเด็กก่อนวัยเรียน ให้ได้เรียนรู้การทำงานช่วยเหลือกิจกรรมครอบครัว มีการสอน อธิบายด้วยเหตุผล รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก สนับสนุนเด็กให้แสดงความรู้สึก อารมณ์ พฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และครอบครัวต้องมีความสม่ำเสมอในการเลี้ยงดูเด็กเพื่อช่วยพัฒนาความมั่นคงทางอารมณ์ เป็นการป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียนในบริบทอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาผลของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ต่อทักษะกระบวนการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน

เอกสารอ้างอิง

Arsarthong, P., & Palapol, T. (2022). Development models to promote executive functions of early childhood with participation of families and communities in Roi Et province. *Thai Red Cross Nursing Journal, 15*(2), 266-282.

Brock, L. L., Curby, T. W., & Cannell-Cordier, A. L. (2018). Consistency in children's classroom experiences and implications for early childhood development. In A. J. Mashburn, J. LoCasale-Crouch, & K. C. Pears (Eds.), *Kindergarten transition and readiness*. Springer, Cham.

Chukleing, K., Petsate, T., & Khwunma, K. (2019). *The development of executive function for preschool children through STEM education learning experience provision on local Thai dessert 4 region cooking activities*. Bangkok: Suan Dusit University.

Department of Children and Youth. (2022). *Annual report 2021. Department of Children and Youth.* Bangkok: S. B. K. printing.

Department of Juvenile Observation and Protection. (2020). *Annual statistical report.* Bangkok: Department of juvenile observation and protection, Strategy and Planning Division.

Diekelmann, N. L., Allen, D., & Tanner, C. A. (1989). *The NLN criteria for appraisal of baccalaureate programs: A critical hermeneutic analysis*. New York, NY: National League for Nursing.

Escolano-Pérez, E., Herrero-Nivela, M. L., Blanco-Villaseor, A., & Anguera, M. T. (2017). Systematic observation: Relevance of this approach in preschool executive function assessment and association with later academic skills. *Frontiers in Psychology, 8*, 2031.

Freud, S. (1994). The social construction of gender. *Journal of Adult Development, 1*, 37–45.

Heidegger, M. (1962). *Being and time*. Translate by J. Macquarrie & E. Robinson. Oxford: Blackwell.

Imnamkhao, S., & Siripul, P. (2020). Executive function (EF) in early childhood: A concept analysis. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health, 30*(3), 10-22.

Kansin, S., Mongkolchati, A., & Thinkhamrop, B. (2015). Child rearing practices for children at their first life: Findings from the prospective cohort study of Thai children. *Proceedings*, *International Seminar and Workshop on Public Health Action "Building Healthy Community"*. Faculty of Health Sciences, Dian Nuswantoro University.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Los Angeles: Sage.

Manubut, T. (2020). Philosophy of Isaan lifestyle values in 4.0 era: Lunar festival and fourteen laws. *Sueksitalai Journal, 1*(3), 1-14.

Mattera, S., Rojas, N. M., Morris, P. A., & Bierman, K. (2021). Promoting EF with preschool interventions: Lessons learned from 15 years of conducting large-scale studies. *Frontiers in Psychology, 12,* 640702.

Nghia, P. K. (2018). Becoming a mother: Pregnancy and transformation in English poems written by contemporary mother poets. *Thoughts, 1*, 90-113.

Phinthong, B., Chaimongkol, N., & Pongjaturawit, Y. (2018). Family factors related to executive function development in preschool children. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University, 26*(2), 20-29.

Phra Dhampitaka (P.A. Payutto). (2003). *Holistic development of Thai children*. Bangkok: Buddhist printing house of the Dhammasapa.

Pokam, N., Jantawarit, N., Pakmaluk, W., Phangkam, T., & Suwapong, N. (2022). A development of brain skill, EF (executive functions) with a6 main activities handbook for early childhood in private schools. *Journal of Buddhist Philosophy Evolved, 6*(1), 204-216.

Rochanavibhata, S. & Marian, V. (2023). Thai and American mothers socialize preschoolers' emotional development diferently. *Scientifc Reports, 13*, 12719.

Saripan, S., Phruttikul, S., & Sonboon, C. (2021). Effects of the enhancement kindergarteners' executive function by using plan-do-review process based on high/scope curriculum. *Journal of Education Burapha Universit, 32*(3), 56-70.

Seamkhumhom, D., Nookong, A., Rungamornrat, S., & Chutabhakdikul, N. (2019). Factors related to executive functions in preschool-aged children. *Thai Journal of Nursing Council, 34*(4), 80-94.

Simlee, P., & Samrong, P. (2021). Motherhood in Buddhism. *Journal of Modern Learning Development, 6*(6), 397-413.

Strategy and Information Division for Provincial Development. (2018). *Summary of progress and achievements of projects according to annual government action plan of the province and group of provinces (area) and important government policy projects (agenda) according to the development strategy of Nakhon Phanom province.* Nakhon Phanom: Strategy and Information Division for Provincial Development.

Sukadaecha, R. (2020). Child-rearing of Thai families: A systematic integrated literature reviews. *Journal of Nursing Science & Health, 43*(1), 1-9.

Sulik, M. J., Blair, C., Mills-Koonce, R., Berry, D., Greenberg, M., & Family Life Project Investigators. (2015). Early parenting and the development of externalizing behavior problems: Longitudinal mediation through children's executive function. *Child development, 86*(5), 1588-1603.

Thisara, P., Chotibang, J., Fongkaew, W., & Jintrawet, U. (2022). Perceptions and experiences of mothers on parenting to promote executive functions in preschool children. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research, 26*(1), 105-120.

Thisara, P., Ponmark, J., Seekhao, P., & Sinlapawitthayathon, B. (2017). Predictive factors of parental behaviors on promoting early childhood development in Phayao province. *Journal of Nursing and Health Care, 35*(2), 169-176.

Wiriyasoonthorne, K. (2018). The world views reflect from lsaan idioms. *Journal of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University, 14*(2), 249-269.

Xing, X., Wang, M., & Wang, Z. (2018). Parental corporal punishment in relation to children's executive function and externalizing behavior problems in China. *Social Neuroscience, 13*(2), 184-189.